

SAKSBEHANDLER
Marte Boro, Ole Christian Tollersrud
Lars Erik Eibak Bru

VÅR REF. DERES REF.
09/01785-26 14/4555-5

ARK. Forvaltningsarkivet
008.0

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
23.10.2014

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Forslag til forenklinger og endringer i forskrift om byggesak - Høring

Vi viser til departementets høringsbrev av 3. juli d.å.

Riksantikvaren har følgende merknader til det framlagte forslaget til endringer i forskrift om byggesak:

Generelt

Endringsforslagene vil medføre at konflikter i nabozonen i langt større grad enn i dag må ivaretas gjennom naboloven og evt. rettssystemet dersom det ikke oppnås enighet på frivillig basis, istedenfor at kommunen gjennom sin saksbehandling kunne hindret konfliktene fra å oppstå. Riksantikvaren stiller seg derfor tvilende til at den ønskede forenklings- og effektiviseringseffekten av de foreslåtte endringene faktisk vil bli oppnådd, vurdert ut fra et bredere samfunnmessig perspektiv.

Riksantikvaren vil poengtere viktigheten av at eventuelle forskriftsendringer følges opp med god veiledning, og støtter forslaget om at tiltakshavers ansvar synliggjøres i forskriftens § 4-1 annet ledd.

Fritak/unntak for søknadsplikt for frittstående bygg inntil 50 m² og tilbygg inntil 15 m²

Unntak for søknadsplikten vil etter forslaget gjelde for både oppføring og riving av tilsvarende bygninger. Mange uthus, garasjer og andre mindre frittstående bygninger som for eksempel mindre landbruksbygninger er sterkt verneverdige, og Riksantikvaren ser det som svært uheldig at kommunene ikke skal gis anledning til å behandle søknader om riving av slike bygg. Etter vår vurdering er de foreslåtte forskriftsendringene på dette punkt i strid med det nasjonale målet om å minimalisere tapet av verneverdige kulturminner, ved at kommunene vil miste viktige virkemidler for å sikre disse. Uten kommunale vedtak i slike saker vil parter med rettslig klageinteresse og fylkeskommunen som regional kulturminnemyndighet være avskåret både fra å gi innspill og fra å klage i situasjoner hvor viktige kulturminneinteresser er truet.

Også tilbygg til eksisterende bygg samt oppføring av nye frittstående bygg og andre tiltak utendørs vil kunne ha store negative konsekvenser for verneverdige bygninger og bygningsmiljøer og andre kategorier kulturminner. Uten søknadsplikt vil ivaretagelsen av vernehensyn være prisgitt de enkelte eiernes forståelse og kompetanse.

Riksantikvaren vil minne om kulturminneloven § 25 annet ledd, hvor det heter, sitat: «Kommunen plikter å sende søknad om riving eller vesentlig endring av ikke fredet byggverk eller anlegg oppført før 1850 til vedkommende myndighet senest fire uker før søknaden avgjøres. Vedtak om riving eller vesentlig endring av slike byggverk og anlegg skal umiddelbart sendes vedkommende myndighet, dersom denne myndigheten har uttalt seg mot riving eller vesentlig endring». Den foreslåtte forskriftsendringen vil medføre at byggverk eldre enn 1850 på inntil 50 m² faller ut av den lovbestemte meldeplikten, og vil dermed sterkt undergrave lovgivers intensjon bak denne bestemmelsen som kom inn i kulturminneloven så sent som år 2000 og som vil kunne utløse klage på rive-/ombyggingsvedtak eller vedtak om fredning/midlertidig fredning etter kulturminneloven. Vi viser til Ot prp nr. 50 (1998-99) Om lov om endringer i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner s. 17-19.

Dersom den foreslåtte forskriftsendringen allikevel vedtas, ønsker Riksantikvaren innarbeidet en bestemmelse som sier at de foreslåtte unntak for byggemelding/søknad verken vil gjelde for områder regulert til bevaring/hensynssone bevaring, eller for områder som grenser opp mot slike. Vi mener i tillegg det er behov for at forskriftsteksten i sterkere grad synliggjør bevaringsverdier som et viktig hensyn tiltakshaver forutsettes å ivareta, uavhengig av om det aktuelle tiltaket er søknadspliktig eller ikke.

Nærmere om forslaget om endrede avstandskrav

Som omtalt ovenfor finner Riksantikvaren det sterkt uheldig å innføre fritak for søknadsplikt for oppføring av byggverk på inntil 50 m². Dette er forholdsvis store byggverk som vil kunne ha svært uheldige virkninger for sårbare omgivelser – kulturminner og kulturmiljøer. Ved å minske avstandskravet til 1 meter fra nabogrensen vil slike uheldige virkninger ytterligere forsterkes. Vi foreslår derfor at avstandskravet opprettholdes til 4 meter for eiendommer som ligger i eller inntil spesialområde bevaring/hensynssoner for bevaring av kulturmiljø. Riksantikvaren anser at dagens avstandskrav bør opprettholdes også for leegger og forstøtningsmurer m.v. Også slike elementer vil kunne gi uheldige implikasjoner for kulturminner og kulturmiljøer. Det bør også presiseres at ingen type byggverk kan plasseres innenfor den lovbestemte sikringssonen på minimum 5 meter for automatisk fredete kulturminner uten særskilt dispensasjon, jf. kulturminneloven § 6. Også byggetiltak *utenfor* sikringssonen kan være «utilbørlig skjemmende» og dermed ulovlige etter kulturminneloven § 3 uten særskilt dispensasjon i medhold av kulturminneloven § 8. Forholdet til automatisk fredete kulturminner er ikke avklart dersom området ikke er regulert etter at kulturminneloven trådte i kraft (februar 1979). Dersom automatisk fredete kulturminner berøres, må nødvendige avklaringer med kulturminnemyndighetene foreligge før tiltaket igangsettes.

Spesielt om effekten av at flere ikke-søknadspliktige tiltak gjennomføres samtidig

De negative konsekvensene for kulturhistoriske verdier i et område av at flere ikke-søknadspliktige tiltak gjennomføres samtidig på samme sted, enten flere av samme type, for eksempel flere enkeltbygg på 50 m², flere balkonger på 15 m², flere leegger med korte mellomrom etc, eller ulike tiltak sammen, vil kunne bli svært omfattende, og vil også kunne bryte mot plan- og bygningslovens generelle estetiske krav. De foreslåtte forskriftsendringene setter arealbegrensninger som viser at det fortsatt er ønskelig å ha rammer som begrenser omfanget av ikke søknadspliktige inngrep. Uten nærmere definerte *antallsbegrensninger* vil man ikke oppnå en slik begrensning.

Det åpnes for å bygge forstøtningsmurer og levegger nærmere nabogrense enn tidligere. Dersom disse tiltakene kobles sammen vil det slik forskriftsforslaget nå ser ut være mulig å bygge en sammenhengende forstøtningsmur (høyde 1 m og 1 m avstand fra nabogrense) og/eller fylling (3 meters høyde i spredtbygd strøk/1,5 i tettbygd strøk, 1 m fra nabogrense) av ubegrenset samlet lengde og så plassere en tilsvarende levegg (høyde 1,8 inntil 10 meters lengde 1 meter fra nabogrense) oppå denne, alt uten byggemelding/søknad. Konsekvensene vil i så fall kunne bli dramatiske. Forskriften bør derfor presisere at å koble sammen denne typen tiltak vil være søknadspliktig.

Ansvarsrett - krav til kompetanse og erfaring

Det er viktig å sikre tilstrekkelig kompetanse i de ulike byggeprosjektene. Krav til kompetanse i byggesaker vil virke som et insitament for å øke kompetansen i firmaene. Firmaer med høy kompetanse vil ikke så lett bli utkonkurrert på pris av firmaer uten tilstrekkelig/forutsatt kompetanse, og eiere kan bli mer bevisst behovet for høy kompetanse.

Når kompetanse skal vurderes er det viktig at utdanning teller, men også at utdannelsen kan erstattes av realkompetanse. Særlig ved arbeid på verneverdige bygg vil kompetanse ofte tilegnes over tid. Det er også viktig at det legges vekt på *innholdet*, ikke bare lengden av erfaringen. Vi anbefaler derfor sterkt at det legges vekt på referanseprosjekter. Det finnes folk med dybdekunnskap i tradisjonelt håndverk, men som mangler formell utdanning. Det er en fare for at slike svært erfarne håndverkere kan bli «tvunget» til å ta fagbrev for ikke å risikere å måtte gå ut av faget. Dette vil være svært uheldig.

Godkjenningssområde for verneverdige bygg

Vi har tidligere oversendt Direktoratet for byggkvalitet et forslag til inndeling i tiltaksklasser og krav til erfaring og utdanning for ansvarsrett for verneverdige bygg. Vi har etter vurdering av dette opp mot byggenæringens forslag til ny sentral godkjenning diskutert dette ytterligere, og utarbeidet et nytt forslag som følger vedlagt. Vi foreslår at det opprettes et nytt godkjenningssområde for arbeid på verneverdige bygg, og at dette over tid utvikles til å omfatte faggruppene tømrer, murer, taktekker (konstruksjonsfag), snekker, maler og blikkenslager.

Vi foreslår 3 tiltaksklasser med følgende kompetanse og erfaringskrav:

- **TKL1: Alle bygg oppført før 1900.**

Dette vil samsvare med bygg registrert i SEFRAK som er et register mange kommuner bruker aktivt.

Krav til kompetanse: Fagbrev + kompetanse dokumentert gjennom referanseprosjekter eldre bygg.

Relevant erfaring/referanseprosjekter: 2 år.

- **TKL2: Alle bygg vernet gjennom plan- og bygningsloven.**

Dette vil gjelde bygg regulert til bevaring/hensynssone bevaring og bygg vernet gjennom kommuneplan og kommunedelplan.

Krav til kompetanse: Fagbrev + fagskole (½ års tilleggsutdanning - studiepoeng: 30) eller tilsvarende kompetanse dokumentert gjennom referanseprosjekter verna bygg.

Relevant erfaring/referanseprosjekter: 4 år.

- **TKL 3: Alle bygg fredet etter kulturminneloven.**

Krav til kompetanse: Fagbrev + fagskole (1/2 års tilleggsutdanning - studiepoeng: 30) eller tilsvarende kompetanse dokumentert gjennom referanseprosjekter freda bygg.
Relevant erfaring/referanseprosjekter: 6 år.

Vi vil videre påpeke at det er svært viktig at krav til kompetanse og erfaring ikke bare knyttes til ledelsen av firmaet, men også til håndverkere som utøver det faktiske arbeidet. Når det gjelder verneverdige bygninger er det helt avgjørende at det faktiske arbeidet på prosjektet/på byggeplassen utføres av håndverkere med riktig kompetanse.

I høringsbrevet bes vi om å vurdere om krav til erfaring bør oppgis som referanseprosjekter. Riksantikvaren mener det vil være svært positivt om antall erfaringsår kan erstattes med referanseprosjekter som viser gode resultater samt at man sammenlagt har jobbet i det foreslåtte antall år.

Vennlig hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas (e.f.)
avdelingsdirektør

Sindre Fjell

Vedlegg: 1

Kopi til: Klima- og miljødepartementet - Kulturminneavdelingen, P.B. 8013 Dep, 0030 OSLO